

Ligia DĂNILĂ

FEMEILE DIN ȚINUTUL NĂSĂUDULUI ȘI ASOCIAȚIUNEA CULTURALĂ ASTRA

Întreaga activitate a femeilor din zona Năsăudului s-a desfășurat în contextul specificului istoriei Transilvaniei, accentul a fost pus pe dezvoltarea conștiinței naționale, pe păstrarea și perpetuarea tradițiilor locale.

Femeile au fost educatoarele sufletelor de copii, au fost păstrătoarele limbii materne, ale vechilor și frumoaselor datini moștenite în zona Năsăudului.

Ele au fost prezente în toate momentele de cumpănă ale istoriei Transilvaniei și istoriei naționale. Au participat la războiul de Independență (1877-1878), la Primul război mondial (1914-1918), precum și la actul de la 1 Decembrie 1918.

Regăsim femeia năsăudeană și în activitățile Asociațiunii ASTRA, fondată la Sibiu, 1861. Chiar dacă nu au fost în funcții de conducere, au acționat în cadrul Asociației Transilvane pentru Literatură și Cultura Poporului Român (ASTRA), au conferențiat în lumea satelor, impulsivând educația igienică și morală, determinându-le pe femei să înțeleagă faptul că pe lângă menirea lor de mame au și menirea de cetățeni cu drepturi civile și politice.

În cadrul adunărilor din satele unde funcționau Despărțămintele ASTREI, au fost organizate expoziții care, indiferent de bogăție sau profilul lor, exprimau aspecte și probe ale etnicității noastre românești.

Astfel, în spațiul de la Sibiu la Ilva Mare, deși distanța este mare, unitatea de simțiri, de tradiții comune și aspirații este aceeași. Ilva Mare, acest sat al județului Năsăud (în perioada 1921-1940 județul s-a numit „Năsăud”), începe a fi cunoscut prin împrejurări și atestări, cum ar fi prezența lui Liviu Rebreanu la Ilva Mică sau câteva probe privind existența unor strămoși ai lui Ion Creangă. În ceea ce privește, însă, păstrarea și transmiterea tradițiilor și culturii populare, acestea s-au realizat prin strădania în primul rând a femeilor gospodine, care, cu ocazia unei adunări a Despărțământului ASTRA Năsăud, organizată la Ilva Mare, au expus cu multă pricepere și gust bogate și prețioase lucruri de industrie casnică, ce formau cu tot dreptul o adevărată expoziție națională în miniatură. Pe pereții sălii de expoziție atârnavă cu mult gust diferite obiecte lucrate manual: procuțe și țoale naționale, vechi și noi, ștergare în diferite forme și culori, fețe de perne vechi și moderne, cojoace și pieptare, înfrumusețate cu mătăsuri grele în forme originale românești. De asemenea, atârnavă pe pereți țiere și oale vechi, borcane și tingiri din vremuri vechi cu inscripții și împeștrări fel de fel. Într-un colț al sălii era un pat din bătrâni, aranjat complet tot cu lucruri vechi, iar pe o măsuță erau expuse două câni mari cu

inscripții de la 1821, o cruce veche, bogat înfrumusețată cu pietre scumpe, o cutie de lemn de o vechime rară, un fluier ciobănesc în lungime de câțiva metri și un paloș grăniceresc, toate acestea atrăgând curiozitatea și admirația publicului. Organizatorul și sufletul acestei expoziții a fost tânăra și talentata pictoriță Letiția Slăvoacă.

Teatrul, jocul popular, dar mai ales costumul nostru românesc, au fost formele de mare plasticitate ale etnicității noastre străvechi. Cu prilejul Adunării anuale a Despărțământului II al Dejului, care s-a desfășurat la Beclean (12 august 1883), tinerii din localitate au prezentat vodevilul de Vasile Alecsandri *Rusaliile*. Presa vremii semnala: „Pe scenă apărură o fetiță frumoasă ca o rază gingașă, ca amorul, îmbrăcată în haine naționale, care precum și vocea simpatice și duioasă, a făcut din dânsa o zână din raiul florilor. Aceasta a fost Ludovica Diugan, o fetiță de țărani din Beclean, ce avu rolul Susanii...”, Ludovica Diugan nefiind alta decât mama viitorului scriitor Liviu Rebreanu. Aceeași gazetă a subliniat prezența mai multor doamne și domnișoare, dar a atras atenția „d-șoara din Bistrița, costumată în veșminte naționale, ce le purta cu grație și fală românească și cu cari i-a șezut atât de bine”.

Acestea sunt doar câteva exemple, dar pilduitoare pentru activitatea de masă în cultivarea, generalizarea etnicității noastre.

În perioada interbelică societatea românească a traversat un amplu proces de transformare socio-politică și culturală, de aceea Despărțământele ASTREI și ASTRA Centrală au trebuit să se readapteze la provocările solicitate de realitățile timpului. Nu s-a renunțat, însă, la conferințele și șezătorile cultural-artistice, care s-au desfășurat atât în mediul urban, cât și în cel rural, deschizând lucrătorului agricol dorința de carte, de cunoaștere, având în vedere că la sat ponderea o aveau femeile.

Bibliografie:

- V. Curticăpeanu, *Mișcarea culturală românească pentru Unirea din 1918*, București, 1968.
- ASTRA la Ilva Mare, în „Revista Bistriți”, Bistrița, 1909.
- Adunarea generală a Despărțământului II (Dej) al Asociațiunii Transilvane, în „Amicul familiei” VII, nr. 15, Gherla, 1883.